

V. PELEVIN ~ RELICS

VIKTOR
PELEVIN

RELICS

Vydavateľstvo
Spolku slovenských spisovateľov

Edícia _____ knižnica
svetových
autorov _____ zv. 6.

VIKTOR
PELEVIN

RELICS

Vydavateľstvo
Spolku slovenských spisovateľov

Copyright © 2006 by Viktor Pelevin
Published in association with Canongate Books Ltd,
14 Hight St, Edinburgh, EH1 1TE, UK
Translation © 2006 by Miloš Ferko
Epilogue © 2006 by Miloš Ferko
Cover design © 2006 by Dušan Babjak
Slovak edition © 2006 by Vydavateľstvo Spolku slovenských
spisovateľov, spol. s r. o., Bratislava
e-mail: vsss@stonline. sk
<http://www.vsss.sk>

Realizované s finančným príspevkom
Ministerstva kultúry Slovenskej republiky

VYDAVATELSTVO
SPOLKU SLOVENSKÝCH SPISOVATELOV
spol. s r. o.

Z ruského originálu Viktor Pelevin: Relics,
ktorý vyšiel vo vydavateľstve Eksmo, Moskva 2005,
výber poviedok zostavil a preložil Miloš Ferko
Zodpovedný redaktor Ján Valtýni
Obálka Dušan Babjak
Sadzba a tlač ETERNA Press
Prvé vydanie
Printed in Slovakia

ISBN 80-8061-251-X

Bubon Horného sveta

Keď milicionár vošiel do predsienky vagóna, zbežne sa pozrel na Táňu a Mašu, potom prekĺzol pohľadom do kúta a tam ho uprel na sediacu ženu.

Skutočne, vyzerala podivne. Mongoloidná tvár, pripomínajúca tri dni starú, na okrajoch poohýbanú palacinku z verejnej vývarovne, znemožňovala odhadnúť vek – tým väčšmi, že jej oči zahaľovali kožené pásiky a hodvábne nite. Bez ohľadu na teplé počasie mala na hlave kožušinovú čiapku, cez ktorú prechádzali tri široké kožené pásy. Prvý z nich spájal čelo s temenom, pričom z neho na tvár, plecia i prsia ovisali na stužkách pripevnené medené figúrky ľudí, bubienky a pliešky. Dva zvyšné pásy sa krížili na vrchu hlavy. Tam bola pripevnená nahrubo opracovaná kovová figúra vtáka s dlhou v oblúku dohora zahnutou šijou.

Žena mala oblečenú ručne tkanú košelu posiatu tenkými pásmi jelenej kože a prešívanú koženými stužkami, na ktorých boli pripevnené jagajúce sa pliešky a veľké množstvo malých zvoncov, ktoré pri každom náraze vagóna zneli celkom príjemne, melodicky. Okrem toho jej z košele viselo množstvo predmetov, ktoré slúžili nevedno na čo. Boli tam vyštrbené železné ručičky hodín, dva odznaky Rádu sovietskej Najvyššej štátnej ceny a kúsky plechu, do ktorých boli odtlačené tváre bez úst. Z pravého pleca jej zo stužky Rádu

sv. Juraja ovisali dva dlhé hrdzavé klince. V rukách držala po-dlhovastý kožený bubon, ozdobený množstvom zvončekov, okraj druhého bubna trčal z veľkej športovej tašky, na ktorej sedela.

„Doklady,“ zhodnotil milicionár situáciu. Žena na jeho výzvu nereagovala.

„Cestuje so mnou,“ zamiešala sa Táňa. „A papiere nemá. Po rusky nerozumie.“

„Čo znamená nemá papiere?“

„A načo by boli starej žene? Všetky dokumenty má v Moskve na ministerstve kultúry. Je tu s folklórnym súborom.“

„Toto nie je tundra. Musím to klasifikovať ako narušenie verejného poriadku.“

„Akého poriadku?“ Táňa zvýšila hlas. „Čo ochraňujete? Mláky v tejto predsienke, alebo tamtých?“ kývla bokom k dverám, spoza ktorých sa ozývali opilecké výkriky.

„Vo vagóne sa nedá vydržať – a vy namiesto toho, aby ste spravili poriadok, legitimujete starenu.“

Milicionár úkosom pozrel na ženu, ktorú Táňa nazvala staranou. Sedela ticho v kúte predsieni, kolísala sa v rytme otrasov vagóna. Rozruch okolo svojej osoby vôbec nebrala na vedomie. Ak si odmyslíme bizarný výzor, jej nevelká postava vyžarovala takú vyrovnanosť a pokoj, že keď sa na ňu poručík chvíľu zadíval, zmäkol, usmial sa čomusi v diaľke a pravá päšť, položená na rukováti obuška, ktorou v pravidelných intervaloch mykal, znehybnela.

„Ako sa voláte?“ spýtal sa.

„Tyjmy,“ odpovedala Táňa.

„Dobre teda,“ riekol milicionár, ktorý sa už opieral do ťažkých dverí vagóna, „len dajte pozor...“

Dvere sa za ním zavreli, výkriky ktoré sa šírili z vagóna, zneli trochu tlmenejšie. Električka pribrzdila. Dievčatá na niekoľko desivých sekúnd takmer nosmi ryli hrboliatú asfaltku, popri ktorej stáli nízke stavby s komínmi rozmanitej výšky a šírky. Podaktoré z komínov slabučko dymili.

„Stanica Krematovo,“ oznámil nezúčastnený ženský hlas

z reproduktora. „Nasledujúca stanica – Štyridsiaty tretí kilometer.“

„To je už naša?“ spýtala sa Táňa. Maša prikývla a pozrela na Tyjmy, ktorá aj naďalej ľahostajne sedela v kúte.

„Už dlho je s tebou?“ spýtala sa.

„Tretí rok,“ odvetila Táňa.

„Sú s ňou starosti, čo?“

„Ani nie,“ riekla Táňa. „Je taká tichá. Len si tak sedí a sedí v kuchyni. Na televízor sa díva.“

„A na prechádzky nechodí?“

„Nie,“ povedala Táňa. „Nechodí. Občas spáva na balkóne.“

„A nie je jej samej otupno? Najmä tu v meste...“

„Sprvu jej bolo ťažko,“ riekla Táňa, „potom si privykla. Zo začiatku celé noci tlkla na bubon, bila sa s kýmisi neviditeľným. U nás v meste je mnoho duchov. Teraz ju tuším všetci poslúchajú. Aha, tam, pozri, na plece si tie dva klince pripla. Aby bolo jasné, že všetkých premohla. Iba keď čestnú salvu strieľajú, ešte aj teraz sa zakaždým schová do kúpeľne.“

Perón Štyridsiateho tretieho kilometra bol úplne v súlade so svojím názvom. Pri železničných staniciach bývajú aspoň nejaké obydlia. Tu však, okrem tehlového prístrešku na pokladňu, nebolo ničoho. Toto miesto malo význam len ako prostá vzdialenosť od Moskvy. Číslo, nič viac.

Hneď za plotom sa začínal les a tiahol sa, kam len oko dovidelo – takže vonkoncom nebolo jasné, odkiaľ sa na peróne vzalo niekoľko stratených cestujúcich.

Maša, ohnutá pod ťarchou tašky, kráčala ako prvá. Hneď za ňou, s takou istou taškou na pleci sa pohla Táňa. Ako posledná sa z vagóna vymotala Tyjmy. Štrngotala pritom zvončekmi, a zakaždým keď musela prekročiť kaluž, pridvihla si spodok košele. Na nohách mala modré čínske topánky, lýtka jej halili široké kožené pančuchy, ozdobené korálikmi. Maša sa niekoľkokrát pootočila a všimla si, že na ľavej pančuche má Tyjmy prišitý ciferník z budíka, kým z pravej jej ovísa na záchodovej retiazke pripevnené kopyto, ktoré sa takmer ťahá po zemi.

„Počuj, Táňa,“ spýtala sa potichu, „čo to tam má za kopyto?“
 „To je kopyto pre Dolný svet,“ odvetila Táňa. „Tam je všetko pokryté bahnom, a tak by mohla uviaznuť.“

Maša sa chcela spýtať aj na ciferník, no rozmyslela si to.

Z perónu do lesa viedla dobrá asfaltová cesta, lemovaná dvoma rovnými radmi starých briez. No zhruba o tristo či štyristo metrov ďalej pravidelnosť v usporiadaní stromov zmizla, potom sa nebadane stratil asfalt, pod nohami založkalo mokré blato.

Maša si pomyslela, že na stanici žil akiste voľakedy prednosta, ktorý prikázal postaviť asfaltku smerom do lesa. Potom však vyšlo najavo, že nikam nevedie – a tak sa na ňu zabudlo. Bol to smutný pohľad – tým väčšmi, že Maši vlastný život, počatý pred dvadsiatimi rokmi z vôle niekoho alebo niečoho neznámeho, pripadal presne ako táto cesta – sprvu priamy a rovný, lemovaný alejou jednoduchých právd a potom, po zabudnutí neznámeho veliteľstva, pustnúci ako nevedno kam vedúci krivolaký chodník.

Vpredu zasvietila k vetvičke brezy priviazaná biela stužka. „Tuto,“ riekla Maša, „odbočíme napravo do lesa. Ešte päťsto metrov.“

„Akosi veľmi blízko,“ reagovala neisto Táňa. „Nechápem, ako sa zachránil.“

„Sem nikto nechodí,“ odvetila Maša. „Ničoho tu niet. Polovica lesa je oddelená ostnatým drôtom.“

Skutočne, onedlho sa pred nimi zjavil nízky betónový stĺp, od ktorého sa na obe strany rozbiehal ovísajúci ostnatý drôt. Neskôr zazreli ešte niekoľko stĺpov. Boli staré a zo všetkých strán husto obrastené krovím, takže ostnatý drôt bolo možné vidieť, len keď ste sa k nemu tesne priblížili. Dievčatá šli popri drôte mlčky, až kým Maša nezastala pod ďalšou bielou stužkou, visiacou z krieka.

„Tu,“ povedala. Niekoľko pásov ostnatého drôtu bolo privyhnutých a skrútených dohromady. Maša a Táňa poľahky podliezli, no Tyjmy šla, ktovie prečo, chrbtom dopredu a za-

kvačila sa o drôt košeľou. Vrtela sa v úzkej medzere dosť dlho, zvončeky na jej odeve zvonili.

Les za ostatným drôtom bol presne taký ako pred ním. Nebolo vidieť nijaké stopy po ľudskej činnosti. Maša sa sebaisto pohla dopredu. O niekoľko minút zastala pri úžlabine, na ktorej dne zurčal nevelký potok.

„Tak sme došli,“ riekla. „hen, v tých kriakoch.“

Táňa pozrela dolu.

„Nevidím.“

„Trčí odtiaľ chvost,“ ukázala Maša, „a odtiaľ krídlo. Poďme, tadeto sa dá zísť.“

Tyjmy dole nešla. Sadla si na Táninu tašku, oprela sa chrbtom o strom, znehybnela. Maša s Táňou, pridržajúc sa vetiev, aby sa nepokľzli na mokrej zemi, medzitým zostúpili do úžlabiny.

„Počuj, Táňa,“ šepla Maša, „a ona sa nepotrebuje pozrieť? Ako potom bude...?“

„S tým si nelám hlavu,“ povedala Táňa, zatiaľ čo vnárala pohľad do krovia, „ona vie lepšie než my... Skutočne. Zachránil sa.“

Za kriakmi bolo čosi tmavé, špinavohnedé a veľmi staré. Na prvý pohľad to pripomínalo mohylku na mieste, kde je pochované nie príliš významné kočovné knieža, ktoré v poslednom okamihu pred smrťou stihlo prijať akési zvláštne kresťanstvo. Do dlhého a úzkeho výbežku zeme bola šikmo zabodnutá krížovitá konštrukcia zo skorodovaného kovu. Ak ste sa snažili, mohli ste v nej spoznať polorozpadnutú zadnú časť lietadla, ktorú po páde odtrhlo od trupu. Ten sa takmer celý zaryl do zeme. Niekoľko metrov pred nimi sa cez lieštinu a porast trávy črtali kontúry odlomených krídel. Na jednom z nich sa černel očistený kríž.

„Podľa príručky,“ prerušila mlčanie Maša, „by to malo byť bojové lietadlo Heinkel. Malo dve modifikácie – pri jednej bolo pod trupom tridsaťmilimetrové delo, pri druhej ešte čosi. Nepamätám si čo. A veď to ani nie je dôležité.“

„Kabínu si otvorila?“ spýtala sa Táňa.

„Nie,“ povedala Maša. „Sama som sa bála.“

„Teraz tam niet nikoho?“

„Akože inak,“ riekla Maša. „Aha, je tu aj nepoškodená lampa. Pozri.“ Vykročila dopredu, odhrnula niekoľko vetvičiek a dlaňou odhrabla vrstvu mnohoročného humusu.

Táňa sa naklonila a pritísila tvár ku sklu. Za ním bolo vidieť niečo tmavé a zdalo sa, že i mokré.

„A koľko ich tam bolo?“ spýtala sa. „Ak je to Heinkel, mal by tu byť aj strelec, nie?“

„Neviem,“ povedala Maša.

„Tak dobre,“ riekla Táňa. „Zistí to Tyjmy. Bohužiaľ lampa nesvieti. Keby aspoň byťku zablikala, dali by sme si rady.“

„A takto si Tyjmy nedá rady?“

„Dá,“ riekla Táňa, „ibaže to potrvá dlhšie. Už sa zmráka. Poďme nazbierať vetvičky.“

„A kvalitu to neovplyvní?“

„Čo znamená kvalitu?“ odpovedala jej Táňa otázkou. „Aká tu vôbec môže byť kvalita?“

Oheň sa rozohorel, takže poskytoval omnoho viac svetla než riedkymi mrakmi zakryté večerné nebo. Maša si všimla, že sa vedľa nej zjavil netrpezlivo na tráve podupkávajúci tieň. Odrazu sa cítila akomak nesvoja. Tieň bol zjavne istejší než ona. Maša cítila, že v mestskom odeve vyzerá hlúpo, zato Tyjmin odev, na ktorý celý deň okoloidúci v ohromení vyvalovali oči, sa chvejivom svetle ohňa zdal pre človeka najvhodnejší a najprirodzenejší.

„Nuž čo,“ riekla Táňa, „čoskoro to príde.“

„A načo vlastne ešte čakáme?“ pošepky sa spýtala Maša.

„Neponáhľaj sa,“ takisto ticho odvetila Táňa. „Ona sama vie najlepšie kedy a čo. Teraz jej nič netreba hovoriť.“

Maša si sadla na zem vedľa priateľky. „Mám strach,“ povedala a pritísila si dlaň na miesto vetrovky, kde jej bilo srdce. „A koľko budeme čakať?“

„Neviem. Vždy je to iné. Napríklad minulý rok...“ Maša sa strhla. Poľanou sa rozľahol praskavý zvuk bubna, vystriedaný zvonením množstva zvončekov.

Tyjmy stála, nahnutá dopredu a hľadela do krovia na okraji úžlabiny. Ešte raz udrela do bubna a potom dvakrát v protismere hodinových ručičiek obehla polianku, s udiviteľnou ľahkosťou preskočila krovie a zmizla v úžlabine. Zdola doľahol žalostný, bolestiplný krik. Maša sa domnievala, že Tyjmy si zlomila nohu, no Táňa len upokojujúco prižmúrila oči.

Spoza krovia bolo počuť rýchlo sa opakujúce údery bubna a rovnako rýchle hundranie. Potom nastalo ticho a zjavila sa Tyjmy. Teraz kráčala pomaly a slávnostne. Keď prišla doprostred poľany, zastala, zdvihla ruky a rytmicky nimi udierať do bubna. Maša si pre istotu zakryla oči.

K úderom bubna onedlho pribudol nový zvuk. Maša nezaregistrovala okamih, kedy sa zjavil, a sprvu vôbec nevedela, čo to je. Najprv sa jej zdalo, že vedľa nej hrá tajuplný sláčikový nástroj, a potom pochopila, že tento prenikavý, clivý tón vyludzuje Tyjmino hrdlo.

Zdalo sa, že hlas vzniká v úplne inom priestore, ktorý si vytvoril sám pre seba a v ktorom sa premiestňoval, narážajúc pritom na množstvo objektov neurčitého tvaru. Každý z nich prinútil Tyjmy odpovedať niekoľkými prenikavými hrdelnými zvukmi. Maša si, ktovie prečo, predstavila sieť, ktorú ťahajú dnom temnej hĺbočiny a zberajú do nej všetko, čo sa im cestou pritrafí. Vtom Tyjmin hlas o voľačo zavadil. Maša cítila, že sa skúša oslobodiť, no nedokáže to.

Otvorila oči. Tyjmy stála neďaleko od ohniska a pokúšala sa vytiahnuť ruku z ničoty. Drmala ňou zo všetkých síl, no ničota nepúšťala.

„Nilti dolgong,“ riekla hrozivo Tyjmy, „nilti džamaj!“

Maša odrazu pochopila, že prázdno Tyjmy čosi odpovedalo.

Tyjmy sa zasmiala a potriasla bubnom. „Nein, Herr General,“ riekla, „das hat mit Ihnen gar nichts zu tun. Ich bin hier wegen ganz anderer Angelegenheit.“ (Nie, pán generál. To s vami vôbec nesúvisí. Som tu v úplne inej záležitosti.)

Prázdno sa voľačo spýtalo. Tyjmy nesúhlasne pokrútila hlavou.

„Ona vie nemecky?“ spýtala sa Maša.

„Keď je v tranze, áno,“ odvetila Táňa. „Vtedy môže hovoriť, akým len jazykom chce.“

Tyjmy sa ešte raz pokúsila vytrhnúť ruku prázdnu. „Heute ist es schon zu spät, Herr General. Verzeihung, ich hab' es sehr eilig.“ (Dnes je už prineskoro, pán generál. Prepáčte, ale veľmi sa ponáhľam.)

Tentoraz Maša cítila z prázdna závan hrozby.

„Wozu?“ (Načo?) opovržlivo skríkla Tyjmy, strhla si z pleca Rád sv. Juraja s dvoma hrdzavými klinecami a roztočila ho nad hlavou: „Nilti džamaj! Bľaj budulan!“

Prázdno jej pustilo ruku tak rýchlo a prudko, že Tyjmy spadla do trávy. Rozosmiala sa, otočila sa k Táni a Maši a zavrtela hlavou.

„Čo je?“ spýtala sa Maša. „Nepodarilo sa,“ riekla Táňa. „Tvoj klient nie je v Dolnom svete.“

„A možno ho neprezrela všetok, do konca...“ vyslovila Maša s nádejou.

„A akýže je tam podľa teba koniec? Tam žiaden koniec nie je. A začiatok tiež nie.“

„Čo budeme robiť teraz?“

„Dalo by sa pozrieť v Hornom,“ povedala Táňa, „ale tam je šanca malá. Ani raz sa to ešte nepodarilo. No, skúsiť, samozrejme, môžeme.“

Otočila sa k Tyjmy, ktorá sedela na tráve presne v tej polohe, ako do nej spadla, a štuchla ju prstom. Tyjmy prikývla, podišla k športovej taške, ktorá ležala pri strome, a vytiahla odtiaľ druhý bubon. Ešte vybrala plechovku od kokakoly, potriasla hlavou a potom niekoľko ráz prehltla. Maši teraz čímsi pripomínala Martinu Navrátilovú na tenisovom kurte počas Wimbledonu.

Bubon Horného sveta znel ináč. Akosi tichšie, záдумčivejšie. Tyjmin hlas, nesený dlhým clivým tónom, tiež pôsobil inak. Namiesto strachu sa v Maši rozľahli pokoj a ľahký smútok. Potom sa opakovalo to isté čo pred niekoľkými minútami, akurát to, čo sa dialo teraz, nevyvolávalo hrôzu, ale bolo vznešené a nemiestne – nemiestne preto, lebo i Maša pocho-

pila, že vonkoncom nie je potrebné znepokojovať tie oblasti sveta, ktorým sa, zdvihnúc tvár k temnému nebu, presvitajú-cemu pomedzi vetvy, ľahkým udieraním do bubna prihovára-la Tyjmy.

Maša si spomenula na starý kreslený film o dobrodružstvách malého sivého vlka, ktoré sa odvíjali v akýchsi tesných, husto a temne zafarbených priestoroch pri Moskve. V kreslenom filme tieto husté priestory občas mizli a nevedno odkiaľ sa na ich mieste zjavil priestor zaliaty poludňajším slnkom. Bol takmer priezračný a po nejasnej avarlovej ceste šiel do jeho diaľok ledva, jemne akoby dotykom pierka načrtnutý pútnik.

Maša potriasla hlavou, aby sa spamätala. Poobzerala sa. Videlo sa jej, že všetko, čo ju obklopuje – kríky a stromy, tráva a temné oblaky, tesne pritisnuté jeden k druhému –, sa pred zvukmi bubna rozostúpilo. V medzerách medzi stromami bolo na okamih vidieť desivý, svetlý a neznámy svet.

Tyjmin hlas o voľačo zavadil, pokúsil sa dostať ďalej. Nedo-kázal to. Stuhol v jednom napätom tóne.

Táňa mykla Maši rukou. „Pozri sa, je tam,“ riekla, „našli sme ho. Teraz ho vytiahne...“

Tyjmy zdvihla ruky dohora, prenikavo vykrikla a zvalila sa do trávy.

Maša v diaľke začula hukot lietadla. Prichádzal nevedno od-kaľ. Znel dlho. Keď stíchol, v úžľabine sa rozľahla séria zvukov – úder do skla, rinčanie hrdzavého železa a tichý, no zreteľný mužský kašeľ.

Táňa vstala, urobila niekoľko krokov smerom ku kroviu. Tu si Maša všimla, že na kraji poľany stojí temná postava.

„Sprechen Sie deutsch?“ (Hovoríte po nemecky?) vyriekla Táňa chriplavo.

Postava sa mlčky pobrala smerom k vatre.

„Sprechen Sie deutsch?“ pýtala sa Táňa, spätkujúc. „Čo je hluchý, či čo?“

Červenkavé svetlo ohňa nakreslilo obrys pevného chlapí-ka v koženej bunde a leteckej prilbe. Keď sa priblížil, sadol si

oproti Táni, ktorá sa neisto zachichotala, prekrížil nohy a uprel na dievča pohľad.

„Sprechen Sie deutsch?“

„Nechaj to,“ riekol muž pokojne, „opakujes sa.“

Táňa rozčarovane zahvzdala.

„Kto ste?“ spýtala sa.

„To ako ja? Major Zviagincev. Nikolaj Ivanovič Zviagincev. A vy ste kto?“

Maša s Táňou si vymenili pohľady.

„Nerozumiem,“ riekla Táňa „ako tu môže byť major Zviagincev, keď je lietadlo nemecké?“

„Lietadlo je korisť,“ vysvetlil major. „Letel som v ňom na druhé letisko – a zrazu...“

Tvár majora Zviaginceva skrivil úšľabok. Bolo zrejmé, že si spomenul na niečo veľmi nepríjemné.

„Takže vy ste Rus?“ spýtala sa Táňa.

„Ako by som to povedal,“ odvetil major Zviagincev, „bol som Rus, no teraz už veru neviem. Tam u nás je všetko inak.“

Uprel oči na Mašu. Dievčinu to nevedno prečo zmiatlo, odvrátila hlavu.

„A vy ste tu prečo, dievčence?“ spýtal sa. „Veď cesty živých a mŕtvych sú rôzne. Alebo to nie je tak?“

„Oj,“ riekla Táňa. „Prepáčte prosím. Rusov nevyrušujeme. To sa stalo kvôli lietadlu. Mysleli sme si, že je tam Nemec.“

„A načo je vám Nemec?“

Maša zdvihla oči a pozrela na majora. Mal širokú a otvorenú pokojnú tvár, jemný orlí nos a mnohოდňové strnisko na lícach. Také tváre sa Maši páčili. Pravda, majorov výzor špatila diera po guľke na sluche, no Maša už dávno vedela, že na svete niet dokonalosti, a tak ju nehľadala ani v ľuďoch, tobôž v ich vonkajšom výzore.

„Rozumejte,“ povedala Táňa, „teraz je taký čas. Každý si prilepšuje, ako môže. No a ja a ona...“ kývla na Táňu, ktorá sa tvárila akoby nič. „Aby som to skrátila, ide nám o toto. Všetci sa za nimi trhajú. Vydaj za cudzinca – štyri tisícky. A my to robíme za päťsto.“

„Čože, za mŕtveho?“ nedôverčivo sa spýtal major.

„To je tak. Občianstvo mu ostalo. Ožívujeme ich s tou podmienkou, že sa musia oženiť. Obyčajne to bývajú Nemci. Nemecké telo má zhruba takú cenu ako živý černochoz z Zimbabwe alebo po rusky hovoriaci Žid bez víza. Najlepšie je, pravdaže, zohnať Španiela z Modrej divízie, no to je drahý nebožtík. Vzácný. No a sú ešte Taliani. A Fíni. Rumunov a Maďarov sa ani nedotýkame.“

„Aha, teda tak,“ riekol major. „A žijú potom dlho?“

„Tak zo tri roky,“ odvetila Táňa.

„To nie je veľa,“ povedal major. „Nie je vám ich ľúto?“

Táňa sa na okamih zamyslela, jej krásna tvár bola načisto vážna a medzi obrvami sa zjavila hlboká ryha. Ticho, ktoré nastalo, narúšal len praskot raždia vo vatre a tichý šelest lístia na stromoch.

„Ťažká otázka,“ vytisla napokon. „Pýtate sa vážne?“

„Úplne vážne.“

Táňa sa ešte na chvíľu zamyslela. „Počuľa som,“ spustila, „že je zákon zeme a zákon neba. Keď použiješ na zemi silu nebies, všetky tvory sa dostanú do pohybu a neviditeľní sa môžu zjaviť. Vnútornú podstatu nemajú, ich prirodzenosť je vlastne dočasným zhustením tmy. Aj preto môžu v kolobehu zmien ostať len na istý, nie príliš dlhý čas. Potom sa vrátia k hlbkovej podstate svojho ne-bytia. Preto ich neľutujem.“

„Tak je,“ riekol major. „Správne vravíš.“

Ryha medzi Táňinými obrvami zmizla a dievča sa s uľahčením ozvalo: „A vcelku, keď mám povedať na rovinu, máme toľko práce, že niet kedy premýšľať. Za mesiac robíme tak desať kúskov, v zime menej. Na Tyjmy je v Moskve poradovník dva roky vopred.“

„A tí, ktorých oživíte, oni... zakaždým súhlasia?“

„Takmer vždy,“ odpovedala Táňa. „Je tam veľmi smutno. Tma, tesno, požehnania niet. Škrípanie zubov. Pravdaže, ako je to u vás, neviem, z Horného sveta sme ešte klienta nemali. Samozrejme, i mŕtvoly zdola sú rôzne. Rok predtým pri Charkove sa stalo také, že... prosto hrôza. Natrafili sme na jedné-